

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Psoriasisliitto pitää hyvänä asiana, että maksun perimistä selkeytetään. Liitto kuitenkin huomauttaa, että asiakkaan oikeusturvan vuoksi olisi tärkeää, että jo tässä kohdassa mainittaisiin, että laskuun tulee sisältyä ohje oikaisun tekemiseen sekä tieto siitä, että asiakasmaksu voidaan huojentaa tai jättää perimättä. Paljon palveluja käyttävien toimeentulon kannalta on tärkeää, että asia on mainittu laskussa, vaikka se tuotaisiinkin asiakkaalle tiedoksi ensimmäisen kerran jo aikaisemmin.

Lisäksi liitto toteaa, että asiakasmaksulakia on muutettava niin, että laissa säädetään yksiselitteisesti, mistä palvelusta voidaan periä maksu. Jos palvelusta ei ole säädetty laissa, tulee sen olla käyttäjälle maksuton. Nyt lausunnoilla olevan lakiluonnoksen perusteluissa mainitaan, että tämä muutos on perusteltua toteuttaa laajemman asiakasmaksulain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Muutos tulee kirjata uudistuksen valmistelun lähtökohdaksi.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

-

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

-

5 § Maksuttomat terveyspalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Psoriasisliitto pitää kannatettavana, että sairaanhoitajan vastaanotosta ei jatkossa perittäisi maksua. Perusterveydenhuollon palvelut ovat tärkeitä erityisesti paljon palveluja käyttäville, mm. niille psoriasista sairastaville, joilla on psoriasis lisäksi muitakin siihen liittyviä sairauksia, joiden seulonta, seuranta ja hoito tapahtuu perusterveydenhuollossa, kuten diabetes sekä sydän- ja verisuonisairaudet.

Psoriasisliitto kannattaa myös lausuntoja koskevan kohdan 5 d selkeyttämistä. Liitto pitää hyvänä asiana sitä, että lakiluonnoksessa on selkeytetty mainintaa maksuttomista lääkärintodistuksista ja lausunnoista erityisesti kuntoutuksen ja lääkekorvausten osalta. Liitto toteaa, että nykyistä lakia sovelletaan vaihtelevasti, ja esimerkiksi psoriasisista sairastavat ovat kuntoutukseen hakeutuessaan joutuneet maksamaan hakemuksen liitteeksi tarvittavasta lausunnosta. Selkeämpi kirjaus lakiin edistää psoriasisista sairastavan oikea-aikaista kuntoutusta.

Psoriasisliitto pitää hyvänä myös sitä, että alle 18-vuotiaiden maksuttomia palveluja laajennetaan. Tämä helpottaa muun muassa niiden perheiden tilannetta, joissa monella perheenjäsenellä on jokin pitkäaikaissairaus, ja kaikkien perheenjäsenten kulut kasautuvat vuoden alkuun. Alttius psoriasikseen periytyy, ja siksi samassa perheessä voi olla monta psoriasisista sairastavaa henkilöä, jotka tarvitsevat säännöllistä hoitoa.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Psoriasisliitto toteaa, että asiakasmaksukaton taso jätetään edelleen lakiluonnoksessa liian korkeaksi. Ylipäätään terveydenhuollon sekä lääkkeiden ja terveydenhuollon matkojen maksukattojen taso (lähes 1 600 euroa vuodessa) on tällä hetkellä Suomessa liian korkea. Järjestöt vaativat, että tällä hallituskaudella on käynnistettävä selvitys maksukattojen yhdistämisestä ja tason laskemisesta. Samoin asiakasmaksukaton seuranta on siirrettävä pois asiakkaan itsensä vastuulta, esimerkiksi osaksi maakuntien tehtäviä. Tämä muutos on toteutettava mahdollisimman pian. Maksukertymän seuraaminen on haastavaa erityisesti niille henkilöille, jotka tarvitsevat paljon ja / tai monenlaisia, monen eri tahon tuottamia terveystaloudellisia palveluja. Tällöin tiedot eivät aina kulje eri tuottajien välillä ollenkaan, ja asiakas voi päätyä tahtomattaan ylittämään maksukaton.

Psoriasisliiton, Reumaliiton, Allergia-, iho- ja astmaliiton sekä Crohn ja Colitis ry:n vuonna 2018 teettämän selvityksen mukaan 1 900 vastaajasta 36 % kokee pitkäaikaissairauden aiheuttamat kustannukset melko tai erittäin suurena taloudellisena rasitteena. Kohtalaisena rasitteena sairauden kuluja pitää 37 %. Tuloksista voidaan havaita, että taloudellinen rasite on selvästi suurin pienituloisimpien vastaajien kohdalla. Tästä huolimatta myös suuri osa keskituloisista vastaajista kokee sairauden vähintään kohtalaisena taloudellisena rasitteena. Lääkekustannukset ovat kyselyn perusteella suurin yksittäinen kuluerä, mutta myös asiakasmaksut luovat taloudellista painetta.

Järjestöjen tekemän selvityksen perusteella erityisesti psoriasisista sairastavat jättävät jonkin verran terveytensä kannalta tarpeellisia asioita tekemättä niiden kustannusten vuoksi. Tämä suuntaus ei edistä psoriasisista sairastavan terveyttä ja voi myös tuottaa pitkällä aikavälillä suuremmat kustannukset niin sairastavalle itselleen kuin yhteiskunnallekin.

Psoriasisliitto pitää hyvänä asiana, että lakiluonnos sisällyttää suun terveydenhuollon palveluita osaksi asiakasmaksukattoja. Suun terveydenhuolto on keskeistä psoriasiksen hoidossa, sillä hoitamaton tulehdus suussa ylläpitää kehon tulehdustilaa ja sitä myöten voi myös pahentaa psoriasiksen oireita, altistaa muille sairauksille (esim. diabetes, sydän- ja verisuonisairaudet) tai heikentää psoriasikseen käytettävän sisäisen lääkityksen tehoa.

On kannatettavaa, että maksukattoa kerryttäisivät myös asiakasmaksut, joiden suorittamiseen on myönnetty toimeentulotukea. Toimeentulotuen myöntämisen asiakasmaksun maksamiseksi tulee kuitenkin olla toissijainen vaihtoehto. Lähtökohtaisesti asiakasmaksu tulee jättää perimättä, mikäli se johtaisi toimeentulotukitarpeen syntyyn. Tämä ensisijaisuus tulee selkeästi lakiin kirjata.

7 b § *Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär*

-

7 c § *Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

-

10 b § *Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård*

-

10 c § *Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

-

10 d § *Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård*

-

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 g § *Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

-

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

-

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

Psoriasisliitto toteaa, että asiakasmaksujen kohtuullistamisen ja perimättä jättämisen pykälän selkiyttäminen on erittäin tarpeellista. Mahdollisuus kohtuullistaa maksut tai jättää ne perimättä on jo nyt kirjattu lakiin, mutta ei toteudu lain hengen mukaisesti. Kannatamme sitä, että esityksessä ollaan vahvistamassa kuntien ja sairaanhoitopiirien velvollisuutta kohtuullistaa ja jättää perimättä maksuja myös oma-aloitteisesti ja tiedottaa kohtuullistamismahdollisuudesta sekä sen ensisijaisuutta toimeentulotuen hakemiseen nähden.

Psoriasisliiton, Reumaliiton, Allergia-, iho- ja astmaliiton sekä Crohn ja Colitis ry:n vuonna 2018 teettämässä, pitkäaikaissairauden kustannuksia koskevassa selvityksessä 1 900 vastaajasta vain 1 % kertoo, että asiakasmaksuja on heidän kohdallaan joskus alennettu tai jätetty perimättä. Asiakasmaksut, kuten muutkin sairauden kustannukset, tuottavat saman selvityksen mukaan kuitenkin sairastavalle taloudellista taakkaa. Selvityksen vastaajista 18 % on tinkinyt asiakasmaksujen vuoksi muista välttämättömistä menoista kuten ruoasta. 12 % on siirtänyt maksun vuoksi sosiaali- tai terveydenhuoltoon menoa ja 8 % jättänyt käynnin maksun vuoksi kokonaan väliin.

Psoriasisliitto ehdottaa, että lakiin kirjataan kunnan tiedottamisvelvollisuus täsmällisemmin, esimerkiksi niin, että kunnan tai kuntayhtymän on toimitettava maksua perittäessä asiakkaalle valmis hakemusmalli tai muu ohje hakemukseen maksun huojentamiseksi tai perimättä jättämiseksi, myös silloin, kun asiakkaalle on annettu tieto jo aikaisemmin.

Kannatamme lakiluonnokseen kirjattua kunnan mahdollisuutta jättää oma-aloitteisesti asiakasmaksuja perimättä tai huojentaa niitä. Liitto toteaa, että kunta voi toimia ennakoivasti erityisesti paljon palveluja tarvitsevien kohdalla. Lakiin tulee kirjata, että paljon palveluja tarvitseville asiakkaille tulee tehdä asiakassuunnitelman yhteydessä kokonaistilanteen kartoitus, joka kattaa myös taloudellisen tilanteen. Tämän kartoituksen pohjalta kunta tai kuntayhtymä voisi oma-aloitteisesti huojentaa asiakasmaksuja tai jättää ne perimättä, jotta asiakkaalle ei niiden vuoksi synny toimeentulotuen tarvetta.

Lähtökohtaisesti asiakasmaksu tulee jättää perimättä, mikäli se johtaisi toimeentulotukitarpeen syntyyn. Tämä ensisijaisuus tulee selkeästi lakiin kirjata.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

-

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Bäckman Sonja
Psoriasisliitto ry

Karhunen Hanna
Psoriasisliitto ry